

(Əvvəli ötan sayımızda)

Etibar Nadiroğlunu bu fikirlərini isnad kimi məşhur "Avtoportret" şeirindən aşağıdakı misraları örənmiş gətirmişti.

Vaxtılı-vaxtsız, bıqrərər daldım düşincələr,
Gecəm döndü gündüz, sohərim axşam oldu.
Moloklor qanadında misralarım yol goldı,
Güvəncim təri payı, hədiyyəm ilham oldu.

Musa Ələkbərlə öz ilhamına, sözünün ucahığına, səssiziyətinin saflığına, ürəyinini temizliyinə düşülgələrinin paklıqlına güvənən, qıymat qoynan şairdir. Gonçılık illərində yazdığı "Ehtiyac" şeirindəki böyük misraları da diqqət çatdırmağa özümcə borc bildirmə: "Garök varlığı qıymat qoysan, Bir gün xorluğun da soni tanda!" Daha bir şeirində öz seirinə müricətə yazar: "Mənim varlığımıza qaz qaz, Mənim yoxluğumu var evlə yezirim". Mənco, şairin nigarçılıqında elo du ehtiyac şeirdür. Onun yazdığı "Ehtiyac", "Hani bu xalqın yaddası?", "Şeirin kələm olma", "Sizin sairiniz ola bilmodim", "Dünya moni yola sal", "Sarırları susan xalqın" vo başqa şeirləri onun cismən ömründən sonra unulmayaq, gölöcək nosillər içində öz himayədarlarını -qoşdırılan oxucularaq, tapacaq. Ömründən kəsib şeirlərinə calayan bütün qolom adamlarının taleyində, həyatında olduğu kimi. Büyük Məmməd Arəzin bu misraları bütün şairlər üçün örnək deyilimi: "Birindən surudum şairəmni man? Dedi: 'Ölmənsem, deyə bil-maram!'" Tanrıının söyüldüklinə qulat tutan, türk yandırın şairlərin, mənco, bu yondo qorxusun yoxdur.

Musa Ələkbərlər yaradıcılığına ayrıca monografiya həsr edən səir-tədqiqatçı Sona Xəyalın fikirlərini üz tutmaq istiyormuş. Sona Xəyanın Musanın Voten, millət və torpaq toosubkülliyyəti haqqında yazır:

"Voten, torpaq, millət toosubkülliyyəti ilkidən, qan-dan gelir. Onu sonradan yaratmaq mümkün deyil. Hər bir şair, içində bu duyguya hiss edəndə öz şair "mə-ni" ni anlayanda məhəbbətinə voroqlorla köçürür. Hər şairin yaradıcılığında Voten sevgisi, yurd sevgisi, millət sevgisi var. Musa Ələkbərlərinə el işləmənən təcrübələrindən bu sevgi onunla birgə yaşamasıdır sanki..."

Musa Ələkbərlərin Voten vo vətəndaşlıq mövzusunda yazdırdığı şeirlərindən kükürdən, soyundan golon da-cili bir qırıq hissi yaşır. Sevinci kükürdən, amma o, həmçinin torumnum edən bir şair deyildir. Bu şeirlərin paralelinde ... Təbriz həsrroti, Arəz dərdi durur.

Onun "Bir saatlıq yol", "Arəz bayatulan", "Arəz ağ-layırda sorhd boyuncu", "Mənim deyil" vo şeirlərin-de bir gərginlik yaşardır, dərd-kodur həy göstərir. Ərəs-qalxan nala, qulaqları batran acı bir foryyada yüksəklər:

Bir saatlıq yoldu burdan Təbrizo,
Ömürindən bəhədir bir saat bizo.

...Bir həsrrot içinde bir yurd bölgülər
Hani Şah İsmayıll, yurdun or oğlu.
Golo, köhənlərin belinə yata,
Bir xalqı oyada birko saata.

Şairin Sona Xəyalın toqqudumatında irodolonusun misralarında "Bizim Arəz arayrazımon son tokino qatış yerin", "Başının çoni Arəz, saçının doni Arəz, Əşrin qulqı kardır. Eşitmir moni Arəz", "Könlüm ağlayırdı işq boyunca, işq ağlayırdı Arəz boyunca, Arəz ağlayırdı sor-hod boyuncu", "Voten ki, birləşməyib, Bi dünya mö-nim deyil", "Dünyanın on ağır, ağı dordını Təbrizim, Mərəndim göndərdi mono" deyən şairin ürok ağrılı-

"HANI BU XALQIN YADDASI?"

Sair Musa Ələkbərlinin Vətən və vətəndaşlıq mövzusunda yazdığı şeirlər üzərində görüşmələr

ni, ruhi sərsintilərini duymamaq mümkün deyildir. Şairin "Sizin sairiniz ola bilmodim" şeirində oxuyurraq:

O tayı bu tayı Azərbaycanın
Bu dordi ürkəndən köçkəyənləri,
Bu yurda on azi bir oğul verib,
Ən azi bir ağac okmeyeyləri.
Sizin sairiniz ola bilmodim.
Sizin sairiniz olmaq çöntidi!

Öten osman doxsanınıcı illorundan xalqımızın özgür-lük, azadlıq mührəbarəsinə, şeiri, göləmiyə qoşulan-sarin yaradıcılığında ciddi bir döñüs baş verir, mövzular-na ışyan kar bir ruh hakim kostılır. O, "Hani bu xalqın yaddası?" foryyadı ito hayqur: "Kimin belə müsibəti, Kimin belə məllati var? Qanlı gəlonda iżidə Bakım Monim ildə... Qanlı yanvar" "Ey yığlığı qardaş deyən, İndi rətə, göyə yalvar... Songidim qızıl seli. Qururdu-mu o göz yaşı? Hani bu xalqın yaddası?!" Bu şeirin son bondı dəha tosırı, daha aqnilə sostosır: "...Şən də belə bir anasın, Mən da həlsə bir oğulam. Garök şən elə yanasan, Garök man bir də doğulam. Doğulam dindirəm daşı - Daşa dönmüş ürkənləri... Susturdu-nu si-ni bu qan?!" Bir cavab ver, Azərbaycan, Hani bu xalqın yaddası?!" Şairin vo yondo, bu mövzudə yazılan onlara şeirlərindən: "Açılmaz", "Uşyanı", "Gözümüzə ağlayan bulud", "Qərenfil", "Bacımı", "Oxu, Zeyn-bim, oxu", "Ağlamə, şəhidlər", "Şəhidlər xiyabanında", "Hami sizə rahət deyir", "Olumlu", "Ayır", "Gördü", "Getsin doxsanınıcı il" vo s. xalqın. Votenin çoxdagi aqır dördəri, "Oxu, usmusnən ölməndən daha be-tərdi oxu" müraciəti ilə bu dördlərinə aradan qaldırımasi yolları, döyüv ve mübarizə ozmi poetik düşüncə torzı ilə toqdim olunur.

Musa Ələkbərlərinin son iyirmi ildə "Azərbaycan" jurnalında dərc olunan şeirlərindən Qarabağ dərdi, millətin dözmələnən ağrı-aciilar, kökünlərin acınacılığı güzərənlər, torpaq həsrroti, yurd ağrısı vətənpərvərlik döyürləri ilə səslənən misralarla oxuculara töqüm olunur" (Sona Xəyal "Musa Ələkbərlə" monografiyatı, səh. 150) "Ay Musa, qızılvin boluk həddirdi, Ya hər sey dünəvən gəldi-gərdər. Ün ilden artıdu Qarabağ dərdi Moni içərindən sökü yazarım". Bu şatırı Musanın "Yazıram" adlı şeirlərindən. Ona "bəxtəver" gəndərlərinə cavabında "Bir ömrənən alıǵım lozəti, kamı, Hoyat gəzərləndən tökü yazarım" deyən şair yaralı il-hamundan, ağlayan, sıxlayan dördəndən, üreyim oyan fikirlərindən sənki şikayət edir. (Yeno orada)

Musanın "Hökümət səhəb" şeiri çoxdagi Voten dördündən daha töbi, daha inandırıcı ifadəsi, onun somi-miyetiyindən poetik anlımları kimi çox maraqlı görünür.

Qanı qatlaşdırı şairi aspirin məsləhatın görən həkim, ona açıq havada çox olmayı, dizdəki duzları yox etmək üçün üyürüm, bir az da dörd-qədənən əzaqlaşdır, gözlükəndən zövq almışa tapşırır. Hökümət şairi cavabı canlı obrazlarında, tutarlı deyimlərində yadda qalır:

Yaş ölüb, ay həkim, bişir deyildir,
Daha pərvənələr oduma golmır.

Qan necə dərulsun? Dur on beş ildir,
Ürəkdon güməyim yadına golmır.
Torpaq mözgində, millət dördəbor,
Bu dordin mözgini ać indi, həkim.
Monim aspirinim Şusa, Kəlbəcər
Zongilan, Qubadlı, Laçındı, həkim.
Necoldı Füzuli, Cobrayı, Ağdam,
Mon harda arayım Göyçəni harda?
Vallah, içincən gönəyit adam,
Yaxşı ki, domnayıb qanını damarda.

Ümumiyyətlə Qarabağ dərdi, osrıldıkdo qalan tor-paqlarımız, öz doğma yurdundan kökünlənmiş şoysa-şalarımız Musa Ələkbərlə yaradıcılığında qızımız bir xott kimi keçir, onun bu mövzudə yazdığı şeirləri, ey-ni zamanda xalqımızın bonzorsuz, milli qohroməni Mü-bariz İbrahimova həsr etdiyi "Mübarizlik dorsi" poe-masını həyəcansız, daxili sarsıntı keçirmədon oxumaq olmur.

Şairin "Qarabağ, Qarabağ" şeirlərindəki aşağıdakı şatırılar diqqət yetirək:

Yuvadınan perik dişən elin var,
Bu ocaqda kösəlonun olim var.

Bu dünyada bir şorfoli olim var,
Qarabağ, Qarabağ, Qarabağ.

Bu şeir 20 il bundan əvvəl yazılmışdır. Şairin bu çatırışın ordurmadı idmət edən qohromənələrini ötən il doğrudlu, Qarabağ monfur yağlılarından tomizlədi.

Musanın bu mövzuda yazdığını en yadda qalan şeirlərindən biri da "ATƏT-in homsədrı döyişdi yeno" adlanır. Musa bu şeiri ilə ATƏT-in öz missiyasına xilaf çıxmamasına, birtorəlli mövqeyinə, demək olar ki, bu yondo gücsüzlüyinə, yalandan baş qatmasına ışyan edirdi. Şeirdə belə bəndlər vardi:

Ağzına baxırıq bizi solun, sağın,
Halale haqqımızı minnətdən keçir.
Əsir torpaqları unutdurmağın
Əhəngərsiz yolu ATƏT-den keçir.

Yox, unutdu bilmedişlər, dünənnin bir cox ölkələr-bi buna cani-dildən cəhd etse də, birtorəlli qaydada işgalçı ərmenilərə gör yumsa da, haqq qazandırmış is-teşə, bu mümkün olmadı. Musa ilərrə qabaq bu seirin sair oncocğorması ilə tamamlanmışdı:

Nənən quruyu atılıb bu daş,

ATƏT-in homsədrı döyişdi yeno.

Allahın yanına çıxsaq da qardaş,
Bu yoluñ son ucu döyüdü yeno!

Bəli, bu yoluñ son ucu döyüdü oldu. Ətən ilin oktyabr ayında döyüşün qızıq çağlarında Musanın "Ədəbiyyat" zoqtəndən dərc olunan Qolbozo inamlı şeirlərindən, o, Ordumuz, onun müzeffəri ali bas komandanı İlham Əliyev conabərlarının dili deyilən saatlarında da ATƏT-in ugursuz fəaliyyəti diqqət qatıldırdı: "Düs-man çıxsın Qarabağdan. Onun ayri yolu yoxdu. Tutulubdur hər torşı, Sağı yoxdu, solu yoxdu. Korlasa da havamızı, Havadərsə qalib yagi, Biş almış, alacığı Qarabağ. Bütövlik yugadıqac. Bu torpaq! Haqq bizidir. Güc bizidir. Bəs ngüllər, bəti dərə, hədi dərə, ATƏT-in həmsədləri Tarixin boz arxivinə getdi dəha!" Musa Ələkbərlə 1988-ci ilə ərmenilərə itxilə təzə başlayanda, torpaqlarımız işgal olunmamış yazdırdı "Yaşamag" şeirində osil milli toşsübək, asıl vətənpərvər sairin kişi göstəridi:

Gözündən, könlündən yaqan dolu var,

Yurdun Təbrizləşən neçə qolu var?

-Torpaq gedən birço kolu var!

Yaşayın ölmək yox, ölüb yaşamaq!

Vətən mühərbişindən əç minden artıq igidim şairin bu misralarının eyani ifadəsinə çevrildi. Torpaqlarımızı monfur yağlılarından xilas etdilər. Olüb yaşadılar. Bu zəfər üvanlı şəhərlərə dərhal Musanın ürkədəğə-yən şəri çap olundu: "Öyunc, qırır yerimizdi. Sənin tökülmən qann. Torpağını xilas etdi. Torpaq dənən canın. Namusu, şərafisini Bu gün Azərbaycan. Şəhidim, sənli şəhərlər, Zəfər üvanlı şəhərim". Musa Ələkbərlərin şəhərlərə həsr etdiyi onlara xarakterik şəri var ki, onların hor biri haqqında ayrıca səhəb aqmacı yeri-nə dişərdi. Ancaq bir qazət maqolasında, albəttə, bu mümkin olmayan məsoladır.

Onun "Qanlı Yanvar" şəhərlərindən yazdığını bir şeirdən iki misramın örnək gətirmək istiyormış:

Bu boyda göz yaşı axan millətin

Bos niyo ikinci Xəzəri yoxdur?!?

Məhəz bù cüri şərlər xalqın milli kimliyini özüne qaytarı, bir yaddaşını oyadır, onun tarixi qohromənlığına, səyköküno işşə salır.

Bir dəha vürgulamaq istiyormi ki, Musa Ələkbərlənin yazdığı şeirlər, çoxdagi çabalar toqdirayıqdır!

Musə Ələkbərlənin zəfər sevincini vəsf edən Şuşa ucahığında tozəndən qovuşmamızın öyündən, qüruru-nu ürovaytımı misralarla oks etdirən "Şuşa sevinci" şeirlərindən gotirdiyim bəndlərə bu yazımı tamamlamaq istiyormış:

Yerdən də, göydən də istəmən golib,

Xarıbülbül ilə səslənib golib,

Xalqın göz yaşında İslambul golib,

Necə möhtəşəmdə Şuşa sevinci?!

...No dördin, no dö ki, molahən olsun,

Bütövlik şorħotin, colalın olsun.

Ana südi kimi halalın olsun,

Xalqım, yaşadıqça yaşa sevinci!

Onun bir şair kimi bə möhtəşəm sevinci yolunda nələr çökədlər, necə ağır sərsintilər keçirdi çoxsaylı-lı şeirlərindən ötən poe-tik əksini tapmış, türkəldər, könül-dər dördən it buraxmışdır. Bir dəha vürgulamaq istiyormi ki, Musa Ələkbərlənin Voten, torpaq yoluñ çoxdagi çabalar, yazdığı şeirlər torpaqını, Votenini dəli bir vürgululqla sevən osil şairin, osil vətənpərvərin ürk, könül çırçıplıklarıdır.